

6.2 § Nytt idéprogram

Bakgrund

På förra årsmötet (2023) valdes en ny strategi som börjar gälla 2025. Av den anledningen lägger LSU:s styrelse här fram ett förslag till nytt idéprogram.

Förslag till beslut

Med anledning av ovanstående föreslås årsmötet besluta:

Att anta idéprogrammet enligt förslag.

Idéprogram

Inledning

LSU - Landsrådet för Sveriges barn- och ungdomsorganisationer är plattformen och samarbetsorganisationen för Sveriges barn- och ungdomsorganisationer. Detta idéprogram utgör de frågor LSU får mandat från medlemsrörelsen att driva. Idéprogrammet är utformat för att tydliggöra de frågor där medlemsorganisationerna har bred samsyn. Målet är att skapa en enhetlig röst och arbeta effektivt där vi kan göra störst skillnad med ett starkt mandat, utan att verka där medlemsorganisationerna kan göra ett effektivare arbete.

LSU:s uppdrag är att stärka förutsättningarna för barn- och ungdomsorganisationer i deras arbete för en demokratisk, hållbar och fredlig värld, och att säkerställa att deras perspektiv får utrymme på alla nivåer i samhället. Medlemsorganisationerna är experter inom sin verksamhet och i sina specifika områden. LSU:s uppgift är att skapa stöd och utrymme för detta arbete, så att organisationerna kan fokusera på sina kompetensområden och driva viktig verksamhet. Genom att flytta specifika frågor till medlemsorganisationernas egna påverkansinsatser och stärka LSU:s roll som samordnande och synliggörande av barn- och ungdomsorganisationer, stärker LSU sin roll som en plattform för samarbete och stöd. LSU arbetar med en decentraliserad modell där medlemsorganisationerna fokuserar på sin egen verksamhet och påverkan, medan LSU får mandat att driva de gemensamma frågorna och bistår med att synliggöra och samordna medlemmarnas perspektiv där det efterfrågas.

Ungdomsrörelsen är en mångfacetterad aktör med en heterogen sammansättning av organisationer och personer. Respekt för olikheter och mångfald är centralt för att främja demokratiska värderingar och lyfta fram röster som annars kanske inte hörsammas.

LSU samverkar endast med demokratiska aktörer som delar våra värderingar och värnar om att utmana framväxten av antidemokratiska strömningar.

Ungdomsrörelsens roll i demokratin

Ungdomsrörelsen utgör ryggraden i den svenska demokratin. Genom tidigt engagemang i barn- och ungdomsorganisationer får unga verktyg att påverka, organisera sig och utkräva sina rättigheter. Detta stärker demokratin genom att ge unga en röst och skapar plattformar för samhällspåverkan. Ungdomsrörelsen är en central aktör inom den svenska ungdomspolitik. Sveriges ungdomspolitiska mål är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

Dessa organisationer fungerar som arenor för demokratiska värderingar och demokratiskt hantverk där unga kan hitta nya gemenskaper och intressen, utveckla idéer, ta ansvar och engagera sig i samhällsfrågor och sina lokalsamhällen. En stark ungdomsrörelse är avgörande för varje generations möjlighet att återerövra demokratin.

Organisering inom ungdomsrörelsen skapar ökad självständighet och makt för unga. När människor med gemensamma mål förenas i demokratiska organisationer, stärks deras förmåga att påverka samhällets utveckling. Barn- och ungdomsorganisationer är avgörande för att engagera och mobilisera unga, vilket leder till varaktig förändring genom självorganisering. I dessa organisationer föds nya idéer, gemenskaper formas och verksamhet genomförs för och med varandra. Engagemang i sådana organisationer främjar självförtroende, kompetens, kreativitet och ledarskap.

Den ideella föreningsformen är ett verktyg för långsiktighet och demokratisk styrning. Genom aktivt arbete med inkludering och tillgänglighet gör vi det möjligt för fler att organisera sig för samhällsförändring. Medlemsmodellen säkerställer att vi representeras i samhällsdebatten av organisationer som skapas och drivs av oss själva.

Vägledande principer: De 6 R:en

- **Ramverket (Demokratin)** – LSU ska verka för ett demokratiskt och pluralistiskt samhälle. Demokratin kan inte tas för givet och den demokratiska infrastrukturen är central för samhällets välmående.
- **Rättigheter** – LSU ska arbeta för att barns och ungas rättigheter stärks och att dessa rättigheter är en självklar del av politiska beslut och samhällsutveckling. Alla barn och ungas rättigheter ska tillgodoses.
- **Representation** – LSU ska verka för att barn och unga har makt och meningsfullt inflytande i samhällsutvecklingen och politiska processer. Barn- och ungdomsorganisationer ses som legitima representanter och röstbärare och ges utrymme i politiska och samhälleliga sammanhang.
- **Roll** – LSU ska arbeta för att barn- och ungdomsorganisationernas och det unga ideella engagemangets roll och samhällseffekt erkänns och uppvärderas i samhället. LSU ska betona och främja ungdomsrörelsens centrala roll i att upprätthålla och stärka demokratin i Sverige och bygga demokratiska, fredliga och hållbara samhällen. Barn- och ungdomsorganisationer är en viktig demokratiskola, och deras arbete är avgörande för en livskraftig demokrati.
- **Resurser** – LSU ska säkerställa att barn- och ungdomsorganisationer har hållbara och långsiktiga förutsättningar, inklusive stabil finansiering, tillgång till lokaler och infrastruktur, och nödvändiga verktyg för att verka effektivt.
- **Regler** – LSU ska verka för att administration och byråkrati inte stävjar barn och ungas engagemang och organisering. Detta innefattar att förenkla regler och processer som kan hindra eller försvåra barn och ungas engagemang och organisering.

1. Inget om oss, utan oss: En stark och inkluderande demokrati

Demokratin, rättsstatens principer och alla människors lika värde och rättigheter måste alltid värnas. Ett välfungerande demokratiskt samhälle bygger på ett självständigt och livskraftigt civilsamhälle med fri organisering som en grundbult. Ungdomsrörelsen har en avgörande roll i att forma dagens och framtidens demokratiska ledare och arbetar för en starkare och mer inkluderande demokrati.

1.1 Barn och ungas rättigheter

Barns och ungas rättigheter enligt nationella och internationella konventioner, såsom barnkonvention, behöver försvaras och främjas. Det är avgörande att dessa rättigheter implementeras fullt ut i Sverige och respekteras i praktiken. Respekten för ungas medborgerliga och politiska rättigheter är en förutsättning för ungas organisering, engagemang och inflytande. Påverkan på lagstiftning och politik är nödvändig för att stärka skyddet för barn och unga som rättighetsbärare.

1.2 Demokratins infrastruktur - föreningsfriheten

Barn och unga måste ha tillgång till en robust demokratisk infrastruktur, där föreningsfriheten skyddas och ungas deltagande i demokratiska processer främjas. Deras röster ska höras och respekteras på alla samhällsnivåer. Lagstiftning som skyddar och inte hindrar rätten för unga att organisera sig utan hinder är en prioritet, liksom att utöka det demokratiska utrymmet för barn och ungas engagemang och organisering. Ett aktivt arbete mot hot och hat som hindrar ungas engagemang är centralt för att skapa en trygg och inkluderande demokratisk arena.

1.3 Inget om oss, utan oss - barn och ungas delaktighet och inflytande

Barn och unga behöver ges möjligheter att delta meningsfullt i politiska processer och påverka beslut som rör deras liv. Åldersdiskriminering måste motverkas och formella beslutsorgan och processer ska ge utrymme för ungas inflytande. Sänkning av rösträttsåldern och valbarhetsåldern till 16 år är en viktig reform. Unga ska också ges plats att föra fram sina perspektiv i politiska processer genom sina organisationer.

2. Från osynligt till oumbärligt: Erkännande av ungdomsrörelsens insatser och bidrag till samhället och individen

2.1 Handlingskraft i praktiken: Insatser som förändrar och bygger samhället

Ungdomsrörelsen är en drivkraft för förändring och spelar en viktig roll i att möta samhällets utmaningar. Genom arbete med allt från förebyggande åtgärder för ökad trygghet och psykisk hälsa till krisberedskap vid naturkatastrofer bidrar barn- och ungdomsorganisationer på flera fronter. De erbjuder stöd till utsatta grupper, främjar integration och verkar för ett inkluderande samhälle. Genom konkreta insatser och initiativ visar ungdomsrörelsen att unga är centrala aktörer för ett, fredligare, demokratiskt och hållbart samhälle.

2.2 Självorganiseringens betydelse

När unga själva organiserar sig i demokratiska organisationer stärks deras möjlighet att påverka och skapa varaktig förändring i samhället. Självorganisering blir en kraftfull väg för ungas inflytande och delaktighet.

2.3 Synen på ungt ideellt engagemang: Höjd status och synlighet för ungdomsrörelsen

För att fler barn och unga ska vilja engagera sig, krävs att det ideella engagemanget uppvärderas och synliggörs som en avgörande del av samhällets demokratiska och sociala kapital. Unga ideella insatser behöver få större erkännande och uppmärksammas som en viktig samhällskraft. Forskning om ungdomsrörelsens samhällsnytta, organisering och inflytande bidrar till att stärka dess status och locka nya målgrupper. Att skapa medvetenhet om värdet av ungt ideellt engagemang och säkra tillgången till resurser och stöd är avgörande för rörelsens utveckling.

2.4 Validering av ungt ideellt arbete: Erkännande och uppvärdering av kompetens

Kompetensen och erfarenheterna som unga förvärvar genom ideellt arbete måste erkännas och värderas högre i arbetslivet och samhället. Den färdighet som förvärvas inom ungdomsrörelsen är inte bara värdefull för individens utveckling, utan också för samhället i stort. Ett formellt erkännande av denna kompetens kan öka incitamentet för fler unga att engagera sig och tydliggöra den samhällsnytta som skapas.

3. Lås upp resurserna - släpp loss potentialen: Hållbara förutsättningar och resurser för det unga föreningslivet

För att ungdomsrörelsen ska nå ut till så många barn och unga som möjligt krävs en stark och hållbar demokratisk infrastruktur. Barn- och ungdomsorganisationer behöver tillgång till nödvändiga resurser som finansiering, lokaler och anpassade krav, oavsett var i landet de verkar. Detta är centralt för att organisationerna ska kunna fokusera på sitt kärnuppdrag och engagera unga effektivt.

3.1 Hållbara och långsiktiga ekonomiska förutsättningar

Långsiktig och stabil finansiering är avgörande för ungdomsrörelsens förmåga att verka effektivt och hållbart. En ojämn och osäker finansieringssituation riskerar att hämma verksamhetens utveckling. För att säkerställa en hållbar utveckling för barn- och ungdomsorganisationer måste statliga bidrag vara fleråriga och generösa nog att möta deras växande behov, utan att styra organisationernas mål eller verksamhetsstruktur. Det är viktigt att resurser fördelas rättvist mellan regioner och sektorer inom civilsamhället, och att särskilda stödmekanismer finns för små organisationer och nystartade initiativ. Kortfristiga projektbidrag får inte bli normen. Därför behövs stabilare och långsiktiga finansieringsmodeller, för att undvika att organisationerna blir alltför beroende av kortsiktig finansiering och kan planera för framtiden med större säkerhet.

3.2 Tillgång till lokaler och infrastruktur

Lokaler är en grundläggande förutsättning för att barn- och ungdomsorganisationer ska kunna bedriva sin verksamhet. Kommuner och regioner måste erbjuda kostnadsfria eller subventionerade möteslokaler och kontorsutrymmen för barn- och ungdomsorganisationer, så att de har en trygg och stabil plats att bedriva sin verksamhet. Dessa lokaler ska vara tillgängliga för alla unga, inklusive de med funktionsnedsättningar, och bidra till en rik och meningsfull fritid. Tillgången till fysiska mötesplatser är avgörande för barn och ungas möjligheter att organisera sig och delta aktivt i samhällslivet. Infrastrukturen måste stödja ett levande föreningsliv och säkerställa att alla unga, oavsett geografisk plats eller funktionalitet, kan engagera sig.

3.3 En stark ungdomsrörelse i hela landet

Ungdomsrörelsen måste vara stark och tillgänglig i hela Sverige, oavsett var en växer upp. Barn och unga ska ha lika möjligheter att delta i föreningslivet oavsett var de bor. För att uppnå detta krävs politiska åtgärder som säkerställer att resurser och stöd fördelas rättvist, även till politiskt eftersatta områden som landsbygder och förorter där de strukturella utmaningarna kan vara större. Lokala ungdomsorganisationer spelar en central roll i att skapa levande samhällen, och alla behöver ha samma tillgång till mötesplatser och resurser för att verka på sin plats. Genom att prioritera ungas tillgång till föreningslivet i alla regioner kan vi säkerställa ett brett och jämlikt engagemang över hela landet.

3.4 Tillträde till skolor och lärosäten

Det är avgörande att barn och unga tidigt får kontakt med föreningslivet, och skolor och lärosäten spelar en nyckelroll i detta. Barn- och ungdomsorganisationer måste ha tillgång till skolor och universitet för att presentera sin verksamhet, engagera och rekrytera nya medlemmar. Genom att släppa in civilsamhället i utbildningsmiljön stärks ungas förståelse för demokratiska processer och värdet av föreningslivet. Skolan behöver aktivt samarbeta med barn- och ungdomsorganisationer och bidra till att engagemanget växer bland unga. Ett starkt partnerskap mellan skolor och civilsamhället är avgörande för att främja ungdomars deltagande och engagemang i föreningslivet, vilket i sin tur stärker demokratin och det civila samhället.

4. Byråkrati som bygger, inte bromsar: Rättvisa regler för ett enkelt och lustfyllt engagemang på barn och ungas premisser och villkor

Barn- och ungdomsorganisationer måste ha de rätta förutsättningarna för att kunna fokusera på sitt kärnuppdrag – att engagera och organisera unga. För att detta ska vara möjligt måste administrativa och byråkratiska krav vara rimliga och anpassade efter organisationernas kapacitet och syfte.

4.1 Juridiska utmaningar

Ungdomsrörelsen möter många juridiska hinder som begränsar deras möjlighet att organisera sig fritt. För att främja ungas demokratiska engagemang är det avgörande att dessa hinder minskas. Ett centralt mål är att reformera de juridiska krav som riktas mot ungdomsorganisationer, med fokus på att minska den administrativa bördan och ge större frihet åt ungdomsdrivna initiativ. Genom att göra regelverken enklare och mer ändamålsenliga kan unga lättare delta i civilsamhället och bidra till positiv samhällsutveckling.

4.2 Proportionerlig byråkrati och administration

Administrativa krav och byråkrati får inte hindra ungdomsorganisationers verksamhet. Regler och processer behöver vara proportionerliga, utformade för att inte överbelasta organisationerna, och anpassade efter de resurser och den kapacitet som ideella barn- och ungdomsorganisationer har. Genom att förenkla ansökningsprocesserna för bidrag och stöd, med tydliga och transparenta kriterier, kan organisationerna lättare få tillgång till de resurser de behöver. En reform av administrativa krav och bidragsprocesser är nödvändig för att minska den byråkratiska bördan och frigöra tid och resurser för kärnverksamheten. Regelverken för civilsamhället måste därför underlätta organisationernas arbete, snarare än att skapa ytterligare hinder.

4.3 Tillgång till banktjänster: Bankreform för ideella barn- och ungdomsorganisationer

Tillgång till banktjänster är en förutsättning för att ideella barn- och ungdomsorganisationer ska kunna bedriva sin verksamhet effektivt. Reformen bör införas för att underlätta deras tillgång till bankkonton och betalningslösningar, inklusive att säkerställa att personer under 18 år har möjlighet att starta upp och stå som firmatecknare. Handläggningstider och kostnader för att starta upp och inneha bankkonto behöver sänkas.

5. Motståndskraft och mångfald: En trygg, inkluderande och tillgänglig ungdomsrörelse

5.2 Stärkt skydd och stöd vid hat och hot

Hat och hot riktade mot barn- och ungdomsorganisationer, deras företrädare, anställda och medlemmar utgör ett allvarligt hot mot deras möjlighet att delta fritt i demokratin. För att motverka detta krävs ett starkt rättsligt skydd och ökat stöd från samhället. Det behövs skarpare lagstiftning som ger organisationerna och deras medlemmar ett starkare skydd mot hot och hat, samtidigt som rättsliga verktyg möjliggör snabb och effektiv hantering av kränkningar. Utöver detta bör särskilda stödinsatser erbjudas till utsatta organisationer, som inkluderar ekonomiskt stöd för säkerhetsåtgärder, juridisk hjälp och psykologiskt stöd till drabbade.

5.3 Hållbart engagemang och ledarskap

För att ungdomsrörelsen ska blomstra och främja ungas välmående krävs hållbart engagemang och ledarskap. Negativ stress och utbrändhet är stora problem inom ungdomsrörelsen, och nuvarande stöd och resurser är otillräckliga för att hantera detta. Det är nödvändigt att skapa långsiktiga resurser och bättre förutsättningar för att förebygga stress och bygga hållbart engagemang. Att leda en barn- och ungdomsorganisation får inte leda till ohälsa eller utmattning hos unga ledare. För att motverka dessa utmaningar behöver det offentliga stödet till ungdomsorganisationerna stärkas på alla nivåer. Lagstiftning och regelverk som försvårar ungas organisering måste ses över och förändras för att stödja det unga civilsamhället på ett enklare och mer ändamålsenligt sätt.

5.4 Inkludering och tillgänglighet

Inkludering och tillgänglighet är avgörande för att skapa en rättvis och demokratisk ungdomsrörelse. Alla unga, oavsett bakgrund eller förutsättningar, ska ha möjlighet att delta i barn- och ungdomsorganisationernas arbete och i samhället i stort. Tillgänglighet innebär att säkerställa att organisationerna är fysiskt, kommunikativt och psykosocialt tillgängliga, så att alla känner en känsla av tillhörighet och delaktighet.

Ungdomsrörelsen ska präglas av inkludering, där ingen ska känna sig exkluderad på grund av kön, könsidentitet, etnisk tillhörighet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Det är centralt att motverka all form av diskriminering och rasism, så att ungdomsorganisationerna är trygga och öppna miljöer för alla.

Allt arbete med tillgänglighet och inkludering syftar till att skapa en mer inkluderande ungdomsrörelse och samhälle, där jämlika förutsättningar för engagemang och organisering råder.

6. Bana vägen, bredda rörelsen: En växande ungdomsrörelse där fler barn och unga hittar in i engagemang och organisering

För att säkerställa att fler barn och unga engagerar sig i föreningslivet krävs det både sänkta trösklar och ökade möjligheter för deltagande. Genom att bredda tillgången och stärka strukturerna för engagemang kan fler unga nås och engageras på lång sikt.

6.1 Kvantitet och tillgänglighet: Öka antalet barn och unga i ungdomsrörelsen

För att fler barn och unga ska kunna delta i föreningslivet är det avgörande att minska hindren för engagemang. Alla unga, oavsett bakgrund eller geografisk plats, ska ha tillgång till föreningslivet. Detta innebär att skapa nya ingångar till engagemang, både fysiskt och digitalt, samt att stödja nya och mindre organisationer som kan nå grupper som traditionellt sett har varit svårare att engagera. Genom att göra föreningslivet mer tillgängligt, öka synligheten och erbjuda fler plattformar för engagemang kan antalet aktiva unga öka.

6.2 Ledarväxling och kapacitet: Stöd till unga ledare och organisationsutveckling

En stor utmaning för barn- och ungdomsorganisationer är att säkra kontinuiteten när unga ledare går vidare till andra uppdrag. För att hantera denna utmaning krävs starka stödstrukturer som gör ledarväxlingar smidiga. Detta inkluderar mentorskap och utbildning för nya ledare, vilket stärker deras förmåga att ta över och utveckla organisationerna. Genom att bygga upp organisationernas interna kapacitet kan verksamheten fortsätta utan avbrott, även när förändringar sker i ledarskapet. Det är också viktigt att unga ledare får verktygen för att växa i sina roller och bidra till organisationernas långsiktiga hållbarhet.

6.3 Tröskeleffekter för livslångt engagemang: Underlätta övergångar och främja långsiktigt deltagande

Det är viktigt att engagemanget bland unga inte avtar när de går igenom olika övergångar i livet, som att bli äldre eller gå från utbildning till arbetsliv. För att säkerställa att barn och unga fortsätter att vara engagerade på lång sikt behöver strukturer skapas som stödjer dem genom dessa övergångar. LSU bör arbeta för att utveckla möjligheter och stöd som gör det lättare för unga att hålla sig aktiva inom föreningslivet, även när deras livssituation förändras. På så sätt kan långsiktigt och livslångt engagemang främjas, vilket bidrar till både personlig utveckling och en starkare ungdomsrörelse.

Idéprogrammets relevans och uppdatering

För att säkerställa att idéprogrammet och LSU:s påverkansarbete förblir relevant och effektivt, är det avgörande att LSU upprätthåller en kontinuerlig dialog med sina medlemsorganisationer. Denna dialog är central för att hålla idéprogrammet levande och uppdaterat med de senaste behoven och insikterna från rörelsen. Idéprogrammet bör revideras med jämna mellanrum säkerställa att programmet speglar den verklighet och de utmaningar som barn- och ungdomsorganisationerna möter.

Konkretisering av idéprogrammets innehåll görs av styrelsen. Det kan även göras av medlemmar i gemensamma av LSU samordnade uttalanden och rapporter.